

guri, într-un singur decore, care este un birou de inginer-șef al unei uzine, fără nici o sugestie de mișcare sau gestică; așa încît, pentru a-și justifica spectacolul vizual, regizorul Tudor Mărăscu s-a simțit dator să ilustreze câteva replici prin niște flash-back-uri mute, absolut dispensabile, ca orice ilustrație constrinsă. Cinci (nu doisprezece), oameni, mai mult sau mai puțin „furioși”, dezbăt împrejurările unui accident de muncă a cărui victimă este tinărul Virgil. De unde, inițial, impresia este de simplă întimplare nefastă, în decursul micului proces și auto-proces de culpabilitate morală pe care și-l fac personajele, se descoperă că fiecare în parte are o vină în legătură cu accidentul (maistrul — de a nu-și fi ajutat fostul ucenic, electricianul — de a fi fugit, laș, de la locul unde urma să se producă accidentul, inginerul Zarafu — de a-l fi umilit în mai multe rinduri pe tinărul muncitor, femeia — de a nu-i fi primit dragostea, inginerul-șef — de a fi ascuns riscurile experimentării noului agregat, spre a-și grăbi drumul către glorie). În felul acesta, destul de simplu, ca să nu spunem simplist, se ajunge la o pledoarie pentru responsabilitate și solidaritate, la condamnarea declarată și declarativă a egoismului, a lașității, a nepăsării față de cei din jur. Schema n-ar fi fost rea, dacă n-ar fi rămas schemă, totul fiind previzibil în liniile mari de la primele schimburi de replici, minus lovitura de teatru finală, în care victima, aflată acum în afara oricărui pericol (cum se scrie în ziare), își asumă întreaga răspundere a accidentului, dînd astfel o lecție de probitate, sau, mai exact, de altruism adolescentin...

Se vede că autorul știe să pună la cale un conflict dramatic, să-și aranjeze personajele în dispozitiv de luptă, lipsindu-i însă meșteșugul artistic prin care personajele devin caractere, tipuri, conștiințe, individualități, prin care conflictul capătă dezvoltare în adîncime și nu în suprafață. De asemenea, fiind un bun regizor de radio (dacă omonimia nu ne înșală), Cristian Munteanu are deplin acces la universul sonor al dramei (ca să-l numim astfel) și de loc la cel imagistic-vizual. Ca atare, personajele se mișcă fără nici un rost într-un decor hiperîncălecat, camera de televiziune umblă în aceeași dezordine după unul sau altul, planurile se taie și se întretaie aproape la întimplare, regizorul Tudor Mărăscu nefiind nici el Dumnezeu, ca să poată da contur, culoare și relief unor voci, altminteri foarte bine alese: Silviu Stănculescu, Victor Rebențu, Mihai Mereuță, Petre Gheorghiu, Florina Cercel. Cam în aceeași temă, cam pe aceeași problematică morală, spectacolul cu piesa lui I. D. Sîrbu *Întoarcerea tatălui risipitor* era incomparabil mai viu, mai complet, mai autentic.

Ne-am convins încă o dată că atît televiziunea română cît și actorii noștri sînt excelent pregătiți pentru teatrul romantic. Le stă nemişcat de bine cînd recită monologuri, cînd își cîntă replicile, cînd se mișcă

baleistic în geometria sicută a romantismului. Școala marelui Nottara e cel mai fidel reprezentată la televiziune și se potrivește în mod impecabil dramei romantice, în cazul de față spectacolului *Hernani*, montat de Cornel Popa cu un cvartet solid: Gheorghe Cozorici, Ștefan Iordache, Ilina Tomoroveanu, Ion Besoin.

Într-un repertoriu exclusiv romantic, televiziunea s-ar simți la ea acasă. Marile eforturi trebuie făcute în direcția teatrului modern, pentru a se găsi tonurile cele mai potrivite, pentru a se deduce dramatismul din interiorul personajelor și nu din banda sonoră exploatăată la maximum sau din gesturile suprapuse diagonalei ecranului.

Dumitru Solomon

CRONICA MUZICALĂ

IMPLININD în acest an 30 de ani de la debutul său la Filarmonica „George Enescu”, Valentin Gheorghiu, acest mare artist, pentru care muzica este o vocație și un mereu reînnoit act de conștiință și adeviziune, ne va dărui un ciclu de „12 concerte extraordinare”, divizate în șase concerte simfonice și tot atîtea de muzică de cameră. Artist complet, compozitor, pianist-solist, excelent muzician de cameră, animator al unor serii de sonate, trio-uri și alte formațiuni camerale de neuitat, Valentin Gheorghiu va trece în revistă pînă la 12 iunie a.c. o parte din realizările a trei decenii de muncă și dăruiere muzicală. În afară de integrala concertelor solistice pe care le vom asculta, cele 12 concerte extraordinare vor cuprinde opere de o mare diversitate stilistică de la Bach, Mozart, Beethoven, Schubert, Mendelssohn-Bartholdy, Weber, Schumann, Grieg, Rachmaninov, pînă la Enescu și Paul Constantinescu. Gerosos ca orice veritabil artist, el a antrenat în ciclul festiv al acestor manifestări, menite să sublinieze o prezență constantă, în viața noastră de concerte, tineri artiști ca Dan Grigore, Silvia Marcovici, Ilina Dumitrescu, alături de artiști maturi ca Dan Iordăchescu, Aurelian Octav Popa, Ștefan Gheorghiu, Cătălin Ilea, George Popovici ș.a. Dirijorii noștri cei mai reprezentativi din capitală și provincie își vor da concursul...

ESTE o caracteristică de esență și de limbaj a artei muzicale de a promova oricând, cu folos, schimbările internaționale, prilej de comparație competitivă între valorile autohtone cu acelea consacrate în circuitul activ al marilor centre muzicale ale lumii.

Mai favorizată decât alte instituții similare, orchestra Radioteleviziunii Române a avut în ultimele stagii niște oaspeți de marcă și rezultatul s-a văzut în realizările excepționale ale acestei formații care, deși dispune de o echipă de dirijori-educatori de conștiință profesională, simte, și, ce este mai important, poate să-și satisfacă nevoia comunicării cu alte orizonturi și viziuni muzicale, întotdeauna fecunde. Neîndoielnic orchestra Radioteleviziunii și direcția ei au fost bine inspirate când au invitat pentru a doua oară în ultimele stagii pe excelentul șef de orchestră francez Serge Baudo unul dintre colaborarii apropiați ai marelui dirijor francez, dispărut, Charles Munch la pupitrul celebrei Orchestre Naționale, condusă acum de Georg Szolti. Actualmente Baudo este prim-dirijor al Filarmonicii și Operei din Lyon, colaborator al Operei din Paris, sub noua direcție a lui Libermann.

Concertul din 18 ianuarie 1973 al orchestrei Radioteleviziunii, condus de Serge Baudo, a demonstrat un ansamblu de calitate dezvoltate pe postamentul unei prezențe autoritare, care nu exclude însă suplețea lirică și excelenta camaraderie cu orchestrații, semne distinctive ale vocațiilor dirijorale certe.

Ca un omagiu adus muzicii românești, nu îndeajuns de bine cunoscută în străinătate, dirijorul și-a deschis programul cu poemul orchestral *Vis cosmic* de Theodor Grigoriu, lucrare de rafinament coloristic, ponderată în tendințele ei estetice inovatoare, ca orice operă de artă în care artistul urmărește echilibrul dintre sensibilitate și adeviziunea rațională, armonia între experimentalismul de conjunctură și principiile constante ale comunicării unui autentic mesaj uman.

Viziune a lumii explorate de primii cosmonauți, poemul lui Theodor Grigoriu suprapune pe un *cantus firmus*, aproape constant melodic, în pofida intervaliceii deliberate, combinațiile caleidoscopice decurgând dintr-o serie de sunete a căror riguroasă organizare accentuează sensul și expresia acestei muzici evocatoare a marelui necunoscut cosmic. Concepută cu o rafinată imaginație sonor-instrumentală, lucrarea a găsit în sensibilitatea galică a lui Serge Baudo ecouri adinei, care s-au transmis nemijlocit publicului, în general destul de reținut față de tendințele de renovare ale limbajului muzical.

Solistul concertului a fost excelentul clarinetist Aurelian Octav Popa, laureat al câtorva concursuri internaționale de prestigiu, artist matur, care, sub aparența sa angelic-fermecătoare, ascunde un univers de posibilități științifice, care devin, ori de

cite ori sînt solicitate, realizări de-a dreptul uimitoare, chiar dacă discutabile.

Aurelian Octav Popa a interpretat „5 Preludii de dans pentru clarinet și orchestră” de Witold Lutoslawski, acest „princeps musică” al artei poloneze contemporane, deținătorul mai multor premii internaționale de creație. Este o lucrare mai veche, datînd din anul 1955, situată între etnografismul autentic bartokian și ritmizarea frustră strawinskiană, aceste două înrîuriri polare nemicșorînd într-o nimic viziunea personală a autorului „Muzicii funebre” și a altor alte lucrări, care au făcut carieră mondială. În ceea ce privește simfonizarea unui folclor polonez autentic, pe care-l descoperea pentru prima oară Szymanowsky, în egală măsură post-romantic, impresionist și vestitor al expresionismului muzical, Lutoslawsky este în cele „5 Preludii de dans” un original continuator al unei tradiții.

Este greu de redat în cuvinte magnifica înmănunchere de mijloace de expresie, folosite de Aurelian Octav Popa pentru a da viață acestor „5 Preludii”. Credem că și dirijorul a rămas uimit de inteligența ritmică a solistului, de frazarea sa mlădioasă, de multitudinea planurilor dinamice, de trecerea frenetică de la efectul virtuoz la linia de o profundă dezvăluire lirică.

În „Rapsodia pentru clarinet și orchestră” de Claude Debussy același solist ne-a învăluit în farmecul bucolic al micilor motive și fraze, sugerînd cu generozitate „plein-air” impresionist. Sonoritatea avea un suprem catifelaj, iar discursul alterna cascadele umorului debussyst cu lirismul adînc de sorginte romantică. A fost un mare, real succes de public, iar acompaniamentul lui Baudo a fost în sine o rafinată dantelă sonoră.

Încununarea concertului maestrului francez a fost „Simfonia” de César Franck, compozitorul care ne-a dăruit împreună cu modalitatea construcției ciclice și cite o capodoperă în fiecare gen abordat (ca de exemplu „Sonata pentru vioară și pian”, atît de poetic și sugestiv descrisă de Marcel Proust), „Prélude, choral et fugue” și „Variațiunile simfonice pentru pian.” „Cvintetul” și această unică Simfonie, care în pofida unicității ei stă alături de opera simfonică vastă a unui contemporan ca Bruckner.

Serge Baudo s-a simțit stăpînul și servul fidel al acestei muzici de calde efuziuni confesionale. El a animat și inspirat orchestra fără violență, fără ostentație, a desenat conturul celei generatoare, conducîndu-ne prin periplul transformărilor și amplificărilor ei armonico-melodice, iluminînd fiecare cută a acestei somptuoase partituri romantice. Alternarea momentelor de elevată contemplație cu pasiunea fugoasă a allegro-urilor din prima parte, transparența și jocul sonor de tente transparente din muzica profesională a mișcării mediane și, în fine, apoteoză mișcării terminale cu jubilațiile ei bonome și lărgirea tradițională a temei, toate acestea s-au integrat în fluența caldă și co-

municipală a unui discurs muzical ce a antrenat orchestra și a încălzit publicul care a ovaționat îndelung pe excelentul dirijor.

★

LA 19 ȘI 20 IANUARIE, Filarmonica „George Enescu” a avut la pupitrul ei pe dirijorul brazilian Isaac Karabthevsky, directorul muzical și prim-dirijor, din anul 1969, al Orchestrei Simfonice braziliene. Oaspetele și-a ales un program de largă accesibilitate, la limita dintre simfonismul considerat ca „muzică grea” și „muzică de estradă”. Întreaga parte a doua a programului a fost, cum era și firesc, dedicată în întregime muzicii braziliene, reprezentată prin lucrări de César Guerra-Peixe și Ileitior Villa-Lobos.

Debutind cu uvertura rossiniană la „Wilhelm Tell”, condusă cu mari contraste dinamice, cu un sănătos și constant puls ritmic și pregnanță tematică, dirijorul-oaspete a realizat apoi un admirabil și suplu acompaniament la „Concertul pentru vioară și orchestră în re” de P. I. Ceaikovski, al cărui solist a fost apreciatul artist al popoului Ion Voicu, pentru care această lucrare concertantă este de multă vreme un constant succes de public.

Partea a doua a programului a început cu suita în patru părți „Museu de Inconfidencia”, suită descriptivă, inspirată de vizita compozitorului la „Muzeul revoluției din 1794”, când Brazilia și-a proclamat independența față de Portugalia, al cărei domeniu era pînă în anul 1792. Autorul, Guerra-Peixe, un dodecafonist revenit la sursele tradiționale ale muzicii, se inspiră în această lucrare din folclorul național, pe care-l simfonizează cu impresionante mijloace orchestrale și bogate sugestii coloristice.

În aceeași sferă a tendințelor folclorizante se înscrie și lucrarea cunoscutului compozitor brazilian Ileitior Villa-Lobos (1887—1959) intitulată „Choros Nr. 6”. Ea pornește de la tema unui bocet popular, expusă de flaut, străbate și alternează episoadele lirice cu cele dansante și culminează cu o jubilație proprie vitalității gălăgioase a kermeselor și serbărilor populare sud-americane. Cucerit de personalitatea dirijorului, care și-a trăit cu dăruire pasionată fiecare moment-al partiturilor conduse, publicul nostru i-a făcut o caldă și expansivă primire.

★

MARTI 23 IANUARIE, Opera Română ne-a oferit un spectacol deosebit, Carmen. El s-a bucurat de privilegiul de a prezenta în rolul principal pe cîntăreța de culoare Debria Brown (S.U.A.), cunoscută în discografia internațională a teatrului liric printr-unul din rolurile principale din opera Porgy and Bess de George Gershwin. În jurul acestei cîntărețe lirice, de clasă mare, au gravitat, în ritmul intens dramatic imprimat acțiunii de perso-

nalitatea protagonistei, câțiva dintre cîntăreții noștri cei mai buni. Vrem să numim pe : Cornel Stăvru (Don José), David Ohanesian (Escamillo), Marcel Angelescu și Cristian Mihailescu (în rolurile Dancairo și Romendado), Mihai Panghe (Zuniga), Lucian Marinescu (Morales) și grupul celor trei femei-soliste : Cornelia Pop, Cornelia Angelescu și Micaela Mărăcineanu.

Prezența la pupitrul dirijoral al lui Anatol Kisadji, regia lui Jean Rînzescu, corurile pregătite de Stelian Olariu, au tîns să facă din acest spectacol o manifestare artistică deosebită, în pofida ritmului scenic care nu s-a menținut tot timpul la nivelul tensiunii dramatice a protagonistei și a spiritului acestei admirabile creații a teatrului liric, ce reclamă, e sigur, o viziune mai adaptată cerințelor estetice inovatoare ale vremii noastre. Există, neîndoielnic, riscul de a lăsa să se depună praful vetustului asupra spectacolelor intrate în repertoriul curent al unei scene lirice.

Voce de o excepțională extensiune, vibrantă și caldă în registru grav, pătrunzătoare în registrul înalt, cu o dicțiune firească și cu o savantă capacitate profesională de a trece de la un plan sonor la altul, Debria Brown ne-a impresionat și ne-a captivat prin dramatismul jocului ei scenic. Ea este o autentică artistă lirică la care gestul natural, expresia feței, ritmul variat al mișcării de o suplă libertate și în același timp de un profesionalism evasi-coregrafic, vin să întregescă un stil de a cînta, caracteristic prin finețea frazării (cu splendide sfîrșituri de frază și subtile pianissime) și prin eleganța dicțiunii. Spectacolul a impus calitățile remarcabile de lirism ale sopranei Cornelia Pop, debutantă în rolul Micaelei.

V. Cristian

